

Zanimivo je vedeti

TRETJI SUPLEMENT WIENER KLINISCHE WOCHENSCHRIFT

Ivan Krajnc

Maja je izšla tretja posebna izdaja ugledne zdravstvene znanstvene revije WKW – The Middle European Journal od Medicine (impakt faktor 0,901, ki izhaja že 118 let. Revijo citirajo najuglednejše znanstvene baze (Abstracts in Anthropology, Biological Abstracts, Chemical Abstracts Service, Clinical Medicine, Current Contents, Index Medicus/MEDLINE, ISI / BIOMED). Vloga gostujočega urednika, še posebej člana uredniškega odbora takšne ugledne revije, je več kot dobrodošla pri objavi svojih ugotovitev, rezultatov raziskav ali predstavitev zanimivih primerov iz klinične prakse. Ob tem je treba posebej izpostaviti naklonjenost urednika revije prof. dr. Wilfreda Drumla in ne nazadnje razumevanje in znatno gmotno podporo vodstva mariborske bolnišnice, ki je omogočila izdajo.

Vsebinsko tretjega suplementa prežema večdisciplinarnost, prispevki prihajajo tudi iz drugih okolij: iz slovenjgraške bolnišnice in tudi iz Ljubljane. Prav tako se v novi številki predstavljajo mlajši zdravniki in znanstveniki, ki so svojo strokovno, znanstvenoraziskovalno, publicistično in pedagoško pot začeli v drugačnih pogojih kot generacije pred njimi, predvsem pa so deležni razumevanja okolja za znanstvenoraziskovalno, publicistično in pedagoško delo.

Vsako od dosedanjih t. i. mariborskih izdaj je prevečala rdeča nit: v prvi izdaji leta 2001 je bil poudarek na tedanjem visokem jubileju mariborske bolnišnice – 200-letnici in bolj kot ne prebijanju ledu. Že druga izdaja v letu 2004, izjemno obširna in vsebinsko še bogatejša, saj je v njej zbranih kar sedemindvajset prispevkov, je bila posvečena novi – drugi slovenski medicinski fakulteti. Kako bi lepše začrtali pot mladi fakulteti, če ne s strokovnimi prispevki, na način, ki mora postati tudi nam, zdravnikom, predanim kliničnemu delu in bolnikom, pravzaprav stalnica. Dolžni smo prenašati znanje in izkušnje – to pa pomeni tudi publicistično dejavnost.

Tretja mariborska izdaja WKW tako prinaša štirinajst izvirnih prispevkov in štiri prikaze primerov, pri pisanju člankov pa je sodelovalo več kot štirideset zdravnikov in drugih strokovnjakov. Uvodnik sem prispeval podisani in podrobno popisal zgodovino mariborske bolnišnice do druge svetovne vojne. Ne glede na to, da so v Splošni bolnišnici Maribor izdali vsebinsko in oblikovno izjemno znanstveno monografijo, je vendarle zaradi preobsežnosti gradiva ostalo veliko materiala prezrtega, odloženega za zgodovinsko obdelavo ob kakšni drugi priložnosti.

Iz vsebine

Kratek pregled objavljenih prispevkov naj pritegne k branju, razmišljanju in iskanju novih, drugačnih načinov in poti v diagnosticiranju in terapiji. Želeli bi še več razmišljanj, raziskav in objav izsledkov, saj pomembno vplivajo na naše ravnanje pri obravnavi bol-

nikov, pomenijo pa tudi velik prispevek k nadgradnji učnih gradiv.

Nevrokirurgi in radiologi že dolgo tesno sodelujejo in dosegajo lepe strokovne uspehe – G. Bunc, J. Ravnik in T. Šeruga so v retrospektivni analizi prikazali tridesetletne izkušnje in rezultate pri obravnavi subarahnoidne krvavitve pri možganski anevrizmi. S. Burja, Z. Rakovec in M. Treiber so v analizi ugotavljali vpliv antiepileptičnih zdravil v nosečnosti na razvoj plodu in novorojenčka in ugotovili, da prenatalno epileptično zdravljenje v visokem deležu vpliva na pojav možganskih krvavitev pri novorojenčkih. R. Ekart in R. Hojs sta v študiji ugotavljala pojav in soodvisnost vnetnega obolenja ledvic in visokega krvnega tlaka pri bolnikih, ki se zdravijo s hemodializo. S. Fokter, R. Komadina, A. Repše Fokter so po randomizirani, dvojno slepi kontrolirani študiji ugotovili, da zdravljenje z etidonomatom ne vpliva značilno na izgubo oz. ohranjanje kostne mase po artroplastiki. T. Hojs Fabjan in R. Hojs sta v prispevku obravnavala polinevropatijo pri bolnikih, ki se zdravijo s hemodializo. Dermatologi iz Maribora in Ljubljane – J. Miljković, A. Kansky in G. Vidmar so predstavili, glede na majhno geografsko področje v Sloveniji, relativno pogost pojav specifične keratodermatoze, predvsem v gorskih predelih. D. Pahor, B. Gračner, T. Gračner in A. Pahor so poglobljeno obravnavali operativno zdravljenje očesnih obolenj pri bolnikih z revmatoidnim artritisom. Poznavanje anatomskih posebnosti trivejne vene kave v človekovem srcu lahko pomembno vpliva na smotno klinično rabo, izhaja iz prispevka B. Pejković in I. Krajnc. Na nujnost in koristnost ultrazvočnih preiskav v povezavi s histološkimi preiskavami ter večdisciplinarno sodelovanje pri obravnavi tumorjev v prebavnem traktu so opozorili S. Potrč, M. Skalicky in A. Ivanecz. A. Sinkovič, M. Marinšek in F. Svenšek so v raziskavi ugotovili, da so ženske z nestabilno angino pectoris v osnovi starejše, ko zbolijo zaradi srčnega infarkta, in so bolj ogrožene v primerjavi z moškimi. A. Strahovnik in S. Fokter sta analizirala pooperativno stanje pri nestabilni in poškodovani hrbtenici. I. Takač in B. Gorišek sta v raziskavi ugotovila, da raven seruma Ca 125 pri bolnicah z rakom endometrija ne daje pričakovanih informacij. Aktualni suplement revije WKW prinaša tudi prikaz primerov iz ključne prakse, ki so jih prispevali neonatologi, nefrologi in farmacevti M. Treiber, B. Pečovnik Balon, M. Gorenjak, kirurgi M. Koželj, N. Kobilica, V. Flis, ginekolog in porodničar M. Lužnik, radiolog T. Šeruga in nevrokirurg T. Strojnik.

Zaključek

Ob dodobra uveljavljeni slovenski strokovni zdravniški reviji Zdravniškem vestniku so dobrodošle in nujne objave v tujih strokovnih revijah. Ne le zaradi večje prepoznavnosti v strokovnih krogih izven slovenskih meja, tudi zaradi možnosti citiranja v veliko širšem krogu. Vsekakor je zaradi ohranjanja, razvoja in uveljavljanja slovenskega jezika v medicinskih publikacijah nujno treba negovati našo revijo in ob tem sodelovati tudi v tujih strokovnih publikacijah. To bi morali imeti v mislih, ko razpravljamo o idejah, da bi

tudi Zdravniški vestnik izhajal v angleščini, t. i. uradnem jeziku medicine. Naši bolniki govorijo in razumejo predvsem slovensko, in to nam mora biti vodilo.

Nekaj poudarkov iz vsebine je na voljo tudi na spletni strani:

[http://www.springerlink.com/\(fllqg1452az0hy45knhjk5ut\)/app/home/issue.asp?referrer=parent&backto=journal,6,32;linkingpublicationresults,1:112448,1](http://www.springerlink.com/(fllqg1452az0hy45knhjk5ut)/app/home/issue.asp?referrer=parent&backto=journal,6,32;linkingpublicationresults,1:112448,1)

Nove knjige

PRIKAZ

Medicinsko izvedenstvo

Zloraba in nasilje v družini in družbi. Medicinsko izvedenstvo 2002.

Zbornik XII. spominskega srečanja akademika Janeza Milčinskega sta pripravila eminentna strokovnjaka Jože Balažic in Pavle Kornhauser. Morda bi kdo pomislil, da sploh ni smiselno poskrbeti za objavo prispevkov, ki so v vrtočlavi sodobnega hitenja že kar štiri leta daleč. Tak pomislek pa prav za omenjeni zbornik ne drži. Tema je žal večna, prav tako pa je v vseh časovnih dimenzijah tudi občutljiva in strašljiva. Ali lahko upamo, da bo prikaz teh bolečih strokovnih resnic omogočil boljše obvladovanje problematike, ki se dobesedno tiče vsakega zdravnika? Morda, ko bi le ta izjemen nabor dragocenih znanj vsi prebrali!

Zbornik zajema problematiko tistih skupin ljudi, ki so najpogostejše žrtve nasilja: otroci, ženske in stari. Nasilje v otroštvu opredeli človeka za vse življenje. Vzorcev vedenja, ki se jih nauči ob prvem spoznavanju sveta, se nikoli ne more v celoti otresti. Za vselej mu ostanejo v zavesti kot način ravnanja z drugimi ljudmi, predvsem z bližnjimi. Tako je v prispevkih odlično podana razlaga, kako nasilje otroke zaznamuje, kaj se z njimi dogaja, ko so žrtve nasilja, kako to vpliva na njihova vedenja v odraslosti in predvsem, kako otroško trpljenje tlakuje pot za kariero bodočega novega nasilja. Samo nekateri zmorejo preseči te vzorce, praviloma le z velikim naporom in s pomočjo drugih ljudi in ustanov. Zato so tudi različne vrste pomoči, strokovnjaki in ustanove predstavljene zelo poglobljeno.

V zborniku zvemo, da v svojem pogledu na svet men- da vrednotijo ženske psihično zlorabljanje in poniževanje še bolj neznosno kakor telesno nasilje. Pri moških imajo revščina v primarni družini do adolescence, nizka raven dosežene izobrazbe in prestopno, napadalno vedenje pri starosti 15 let največjo napovedno vrednost za telesno nasilje nad partnerko. Otro-

ci, katerih očetje so zlorabljali matere, so po raziskavah imeli več čustvenih in vedenjskih težav, kot so tesnoba, depresivnost, slabši učni uspeh, nizek občutek lastne vrednosti, motnje spanja in zdravstvene težave. Kar do 70 % žensk, žrtev umorov, so umorili njihovi partnerji. Otroci, ki se v krogu najbližjih ne počutijo varne, lahko začno razvijati splošno sovražnost do sveta in že zgodaj prevzemajo kljubovalne ali pa vsaj izogibajoče vzorce vedenja. Lastna zloraba alkohola in drugih psiho-aktivnih snovi ima za take otroke po eni strani vlogo nadomestnega junačenja, ker se čutijo v družini ponižane, po drugi strani pa jim zmanjšuje tesnobo in olajšuje prenašanje občutij ne- vrednosti in ogroženosti.

V okolje, ki je lahko soodgovorno za nasilje, pogosto tako ali drugače vstopamo tudi zdravniki. Velik del odgovornosti nosimo predvsem takrat, ko se glede nasilja v družini ne poučimo o dejanskem stanju in se ne zmoremo ali nočemo soočiti s svojimi lastnimi slab- bo ozaveščenimi patriarhalnimi in socialno neobčut- ljivimi vrednotami. Tako sodelujemo v nasilju le kot »nevtralni opazovalci« in s tem praviloma dajemo prav močnejšemu – tistemu, ki zlorabo izvaja.

Švedska je začela pripravljati reformo zakona pred pol stoletja in je postala prva država na svetu, ki je (leta 1979) izrecno prepovedala telesno kaznovanje otroka v družini. Slovenijo sprejem takega zakona še čaka, saj je v manjšini le petih evropskih držav, ki ta- kega zakona še nimajo. V začetku 2005 je bil pri Zvezi prijateljev mladine Slovenije oblikovan Forum zoper telesno kaznovanje otroka v družini, katerega delo se je že začutilo v našem medijskem prostoru. Raziskava nekega slovenskega centra za socialno delo je odkri- la, da iz alkoholičnih družin izhaja 93 % mladoletnih prestopnikov, 51 % otrok pod skrbništvom, 62 % otrok, ki obiskujejo posebno šolo in 45 % otrok, ki so socialno ogroženi, zanemarjeni in v šoli neuspešni. Razvite evropske države ocenjujejo, da jih staneta pi- jančevanje in alkoholizem približno toliko kot bole- zni srca in ožilja, zaradi katerih umre največ ljudi. Eko- nomski stroški zaradi zlorabe alkohola so tudi do 4-krat večji kot stroški zaradi cerebrovaskularnih bo- lezni in 1,4-krat večji, kot znašajo stroški zaradi vseh rakavih bolezni.

In še nekaj misli za konec: Promocija in spodbujanje pozitivnih vidikov družine je najboljša preventiva na- silja. Tudi zato je pomembno, da se zdravniki usposo- bimo ne le za prepoznavanje nasilja, ampak ob ce- lostnem razumevanju zdravja čimbolj uspešno nudi- mo ljudem znanja in veščine za oblikovanje zdravega stila življenja. Ob branju priročnika se lahko zavemo dejstva, da ljudje močno in nevarno zbole- vajo tudi in predvsem zaradi nasilja in strahu, ki krojita njihova življenja. Branje torej, ki ga toplo priporočam vsem. Večkrat! Potem bomo morda sposobni uvideti še ne- ko novo razsežnost naše stroke, namreč to, da smo zaradi specifičnosti svojega dela z ljudmi lahko tudi zdrav- stveni delavci izvor nasilja nad našimi bolniki, in to celo v imenu »najboljše« skrbi zanje.

Razmišljanje ob tem odličnem zborniku me je nave- dlo na misel, da bi kot nadaljevanje zbranih razmiš- ljanj vsem priporočila še knjigo psihologinje Susan